

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

Умови передплати. З приставкою і пересилкою: на рік 4 карб., за 1/2 року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 міс. 50 коп. За кордон: на рік 9 карб., на пів року 4 карб., 50 коп. За зміну адреси 30 коп.

Передплату приймають: 1) у Києві, в конторі редакції „Громадської Думки“ (Михайлівська ул., ч. 10) що-дня з 10 до 5 годин дня, 2) в книгарні журналу „Кієвская Старина“ (Безаківська ул., ч. 14). Передплатувати можна тільки з 1-го дня кожного місяця

виходить щодня, окрім понеділків

Рік перший.

Од редакції: Читаючи нашу газету, треба вимовляти є—як йе, и—як ы.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Умови друкування оповісток: За рядок попередю тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп. За рядок після тексту за перший раз 20 коп. за другий 10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Телефон № 1458.

Головна Контора просить не спізнюватися з передплатою на місяць травень.

Од редакції.

Під час зборів Державної Думи

„Громадська Думка“

щодня матиме стенографічні справоздання про наради в Думі, а також даватиме звістки про Думу од власних кореспондентів в телеграмах статях і дописах.

Співробітник „Громадської Думки“ має кореспондентське місце в Державній Думі і Державній Раді.

Окрім того згодились давати відомості про думу послі Ілля Шраг і Володимир Шемет.

Т-во М. О. ГИРИЧ,
 Київ, Трьохсвятительська, ч. 14. Телеф. 971. ☆ ☆ ☆
ДРУКАРНЯ, * ЛІТОГРАФІЯ й ПЕРЕПЛЕТНЯ.
 ПРИЙМАЮТЬСЯ: ВСЯКІ ДРУКАРСЬКІ й ЛІТОГРАФСЬКІ РОБОТИ, А ТАКОЖ ЗАМОВЛЕННЯ НА ОПРАВИ КНИЖОК, БРОШУР то що.
 Всі замовлення виконуються швидко й чепурно.
 Телефон № 971.

Дальше чергове число „Громадської Думки“ вийде у середу 3 травня.

Київ, 1-го травня 1906 року.

Українська парламентська група. Найновіші звістки, які маємо з Петербургу, гоняться, що в думі склалася вже українська парламентська група; на чолі її стоїть відомий український діяч, адвокат із Чернігова, тов. Шраг, а записалося поки 38 чоловік послів (Максим Ковалевський, Литвинов, Чижевський, Шемет, бар. Штейнгель і 32 чоловік селян). Ті ж самі звістки подають, що склалася також і спілка з послів усіх недержавних народів, щоб виробити однакову тактику в думі й гуртом добувати національної волі й задоволення національних потреб для поневолених народів.

Подія це надзвичайної ваги. Становище недержавних націй в Росії таке тяжке, а потреби їх так занедбано, що цілком натурально, заступники тих націй мусять гуртом свої потреби поставити і спільними силами їх оборонити. Становище українського народу деякими сторонами ще тяжче за інших, потреби його ще більш занедбано і через те ми не раз говорили вже, що найперша повинність українських послів—згуртуватися в окремий парламентський гурт, щоб домогтися національних прав українському народові, ідучи в загальних питаннях поруч з демократичними елементами думи, хоч не зливаючись з їми цілком. То були поки що сподівання й надії, але тепер вони стали вже фактом.

Вчора ми говорили про те, чого домогатися мусять наші послі для свого народу; зазначали також, яким шляхом вони це можуть зробити, і додамо тепер ще кілька уваг.

Те, з кого саме складатиметься українська група в думі, показує, що вона не може бути цілком одностайна з партійного погляду: дехто пройшов у думу під прапором к.-д. російської партії, більшість—як безпартійні. Безперечно, що найбільше там буде людей, які або цілком приймають програму української демократично-радикальної партії, або нахилиються до неї. Все ж таки, на першій порі треба буде й тій більшості зважати на погляди останніх членів, безпартійних або належних до інших партій, і через те можна думати, що українська група в думі буде спершу безпартійна. Це значить—в питаннях національних вона буде виступати одностайно, в інших же можливі будуть деякі відмінності в думках та поглядах, хоча безперечно всі на поступово-демократичній основі. Спершу, знов це кажемо, така уступка неминуча. Але разом з тим треба подбати на далі, щоб витворити гурт однаковий і з партійного погляду, однією політичною програмою об'єднаний. Програма демократично-радикальної партії й може бути тією основою, на якій збудується така парламентська партія, бо про-

грама та, охоплюючи широко інтереси трудящих людей, разом щиро демократична і національна і через те може зібрати під своїм прапором усі щиро демократичні українські елементи, а разом привабити й тих людей, що досі виступали під чужими прапорами. Час вже нам виступати під власним ім'ям, ні до кого не пристаючи в суєдзі, бо—таким тільки шляхом зможе народ наш добути свої національні права.

Перші чергові збори державної думи присвячено, як і сподівались треба було, питанням про амністію. Посли народні, що і в себе дома, і по дорозі до Петербургу, і в самому Петербурзі тільки й бачили, що ганебні прояви надсидства та гніту, не могли цього питання зараз же не поставити,—і вони поставили його руба.

„Коли мова йде тільки про тимчасове замирення,—говорив посол Синельников,—то про амністію й говорити не варто; коли ж хочуть говорити про непорушну згоду—то найперше ми вимагаємо амністії ради добра народу, бо таке ставиться, про що й подумати страшно“. Нехай знає народ,—промовляв селянин Жилкин,—що ми сказали перше своє рішуче слово і як що домогання наші задоволені не будуть, ми зараз же підемо звідси. Народ сам стане віч-на-віч з тими, хто нам одмовив“. Народ прислав нас парламентарями,—сказав посол Заболотний,—щоб сказати: в Росії не повинно більш бути війни; як що згода, то всім бранцям мусять вернути волю“.

З такими заявами виступили народні заступники в думі.

Амністія борцям за народню волю стала бойовим гаслом, що згуртувало коло себе усіх послів: її прийнято одностайно, з гучними оплесками, долучивши до неї і вимагання, щоб скасовано було кару на горло. Посли відмовились од усіх святкувань, поки ці вимагання справляться.

Рішуче слово вимовлено,—те слово, що робить спробу урядові. Тепер черга за ним, і від його залежить, чи повстане згода, або хоч тимчасове замирення, а чи здійсниться завирюха нової боротьби.

На передодню перших зборів державної думи поліція в Петербурзі роздавала чорносотенним зброю й наймала їх „на роботу“ по 3 карбованці в день („Голось“). В Кишиневі Крушеван вимагає над євреями суду „Лінча, тоб то просто—погрому („Р'єчь“). З Гомеля подають звістку, що там одверто заохочують до погрому. З Кременчуку вислано на північ нову партію політичних засланих („Кієвская Заря“). За один тільки учорашній день звістки про насильства прийшли з Казані („багато покалічено й поранено“), з Ярославля („душено політичних в'язнів“), з Митави (знов „карательна експедиція“) і т. и. і т. и. Скрізь одверто збирають

погромщиків, мобілізують чорні сотні і нахвальноються на прихильників нового ладу.

Так агенти уряду приймають домогання народних послів; такі привітання посилають вони державній думі; знов готова повстати та ж сама трагедія, що і в жовтні була. Та хай не буде цього! Народні послі мусять положити край цьому страшному злочинству, мусять ясно і твердо заявити урядові, що далі так бути не може: або вони порядкуватимуть у державі, або бюрократія!

В день 1-го мая.

Перше мая... Як багато змісту в цих двох словах для закордонного робітника! Перше мая—свято трудящого люду. Перше мая—се восьмигодинний робочий день! Перше мая—се вселюдне, рівне, пряме й таємне виборче право! Перше мая—се пострах пановання буржуазії і залик до справжнього народоправства. Перше мая—геть мілітаріам! Перше мая—геть капіталізм і хай живе соціалізм! Зміст багатий, різнорідний, й веде він до одного—до щастя вселюдного.

Перше мая—се гасло всього трудящого люду. Воно, те гасло, лунає скрізь по Європі в день першого мая. Розлягається луна від того гасла і по великих, і по малих городах Європи й примушує вельможних і невелиможних глтигів з острахом позирати на виступки нового ладу та прислухатись, обмірковувати зміст тих покликів.

Багацько б дали дукари, щоб ніколи, ніколи не чути тих покликів, бо коли б справдилися вони, то прийшла б смерть економічному пануванню одних над другими, смерть поділу люду на панів та рабів.

Але ніяка сила не примусить замовкнути трудящий народ. Навіть, що не рік, то все більше та більше се гасло зростає, все більше та більше воно набірає міці, все більш та більш охоплює обшири на землі і незабаром такого кутка не буде, де б не розлягався сей вигук трудящого люду в день першого мая...

Україна стоїть на передодню того часу, коли святкування дня першого мая стане узаконеним правом і для українського робітника—сього поки що „меншого брата“ робітника Європи.

Незабаром залунає і по Україні, як по Західній Європі, те гасло, від якого тремтять зараз європейський буржуа—капіталіст...

Але ж тепер, коли цих прав ми ще лише здобуємо, тепер ми можемо тільки щиро повітати українського робітника з його святом великим, бажаючи волі і добра усім народам в Росії і всім трудящим людам.

Гр. Сьогобончій.

1 мая.

Сьогодні—свято пролетаріату,—свято тих робітників, що, не маючи ні землі, а ні якої іншої власности, живуть тільки з своєї праці та весь вік побиваються у наймах, на фабриках та заводах, по залізницях, на будівлях, в копальнях то що.

Гірка доля нашого селянина, та не краща й доля робітника-пролетарія, що все життя не знає нічого, окрім злиднів.

Довго терпіли лихо робочі люде, нарешті ж почали й вони кращої долі добиватися, стали для того у товариства та спілки гуртуватися, та, зміцнявши отак евої сили, цотроху здобули собі сяких-таких політичних прав, побільшення платні, досагли й того, що й робочий день подекуди аменшено.

Проте піде ще не досягли вони то-

Головна контора просить агентів, котрі хотіли б одбирати газету „Громадська Думка“ на дрібний продаж, звертатись за відомостями і з замовленнями по адресі: Київ, Хрещатик, 52, відділ контори газети „НАША ЖИЗНЬ“.

Просимо передплатників, коли вони міняють адресу або поновляють передплату, прислати друковану адресу або показувати номер бандеролі, за яким висилалася газета. Головна контора.

Громадська Думка

щоденна політична, економічна і літературна газета, виходить в Києві з 1-го січня (января) року 1906.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА дає щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; звістки про всякі світові події, цікаві нашим людам; поезії та оповідання, наукові фельетони і т. и.

В ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ досі згодились писати: проф. Антонович В., Балабуха С., Бондаренко Ів., Боржковський В., Василенко М., Верзілов А., Винниченко Вол., Волох С., Вороний М., Ганейзер Е., Грінченко Б., Грінченко М. (Загірня), Григоренко Гр., Грушевський Ол., Дмитрієв М., Дніпрова Чайка, Доманицький В., Дорошенко В., Дорошенко Д., сфремос С., Жебуньов Л., Житецький П., Кашиницький С., Квітка К., Коваленко Гр., Козловський В., Комаров М., Комарова Г., Конощенко А., пр-доц. Корчак-Чепурковський А., Коцюбинський М., Кошовий В., проф. Кримський А., Левіцький М., Леонтович В., Ліпа Ів., Липковський С., Лисенко М., Лисовський Ол., Лозинський М., Лотоцький Ол., Маковей О., Маркович Д., Матушевський Ф., Мирний П., Миронець В., Науменко В., Палалка Л., проф. Перетц В., проф. Погодин А., Русова С., Русов О., Самійленко В. (Сивенький), Славінський М., Славський О., Смуток П., Старичка Л. М. Сьогобончій Гр., Степаненко В., Тимченко С., Туган-Барановський М., Черницький М., Чикаленко С., Шраг І., Ярошевський Б., Яновська Л. та інші.

Ціна газети Громадська Думка на рік 4 карб., на пів року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 місяць 50 коп. з пересилкою. За кордон на рік 9 карб., на пів року 4 карб., 50 коп.

Громадська Думка виходить щодня, окрім понеділків та після свят. Адреса редакції Громадської Думки — у Києві, Михайлівська ул., ч. 10.

Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

Передплатувати ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ, окрім контори (Михайлівська, 10), можна ще по сіх місцях:

- У Києві 1) в книгарні „Кієвской Старина“, Безаківська ул., ч. 14.
- 2) у відділі контори „Наша Жизнь“, Хрещатик, 52.
- У Ніжині в книгарні п-ні Чекмарьової.
- У Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

Скрипки по 2 р. 50 к., 3 р., 4 р., 5 р., 6 р., 8 р., 10 р. и дор. Смычки по 40 к., 50 к., 75 к., 1 р. и дороже. Гитары по 3 р., 50 к., 4 р. 50 к., 5 р., 6 р., 7 р. 50 к., 10 р. и дор. Балалайки отъ 1 руб. 25 коп. и дороже. Кларнеты и Флейты по 4 р., 4 р. 50 к., 5 р., 6 р. 50 к. и дор. Гармони русск., итальянск. строя однорядн. отъ 1 р., двухрядная отъ 10 р., трехрядная отъ 25 р. и дороже. Разнаго рода другіе музыкальные инструменты и принадлежности въ главномъ деле музыкальныхъ инструментовъ и нотъ. Г. И. ЦИДРЖИШЕКЪ въ Кіевѣ, Крещатикъ, № 58.

го, за що з усієї сили й найбільш змагаються: восьмигодинної на день праці.

Вчені давно вже довели, що на фізичну працю, на роботу руками, не можна оддавати більш, як вісім годин на день, бо треба ще мати вісім годин на сон та вісім годин вільних—на справжній відпочинок, на читання, на розвагу, на домашні справи.

Але як же ж досягти такого поділу днини?

Страйк, змова покинути разом роботу,—от спосіб, який раз-у-раз врятував пролетаріат з бід, яким робочий люд здобув найбільшу частину того, чого поперед у нього не було, а що має тепер.

Здавалося б, що як так, то й восьмигодинного робочого дня для пролетарів всіх країн можна здобути, покинувши роботу скрізь по всьому світі під один і той самий час, застрайкувавши разом по всіх державах.

Але як такий спосіб—дуже вже важкий: щоб вдержати такий страйк до кінця і не погинути з голоду, треба мати великі гроші. Того в пролетаріаті немає.

Тим то на одному з'їзді депутатів од пролетарських спілок всього світу, що відбувся сімнадцять років тому, постановлено вживати такого всевітнього страйку тільки, як демонстрацію, на знак того, що робочі всього світу одностайно і рішучо домагаються скрізь восьмигодинного робочого дня.

Днем такого страйку-демонстрації вибрано 1 мая,—день, що по багатьох краях вважається за початок весни, за початок відродження всієї природи; вибрано такий день на знак того, що й робочі домагаються свого відродження, воскресіння чоловіка, якого повернуто у машину.

По інших державах, де заведено новий календар, 1 мая припадає на наше 18 апріля. Там сей день робочі шанують, як велике свято, на роботу не виходять, а впорядковують мітинги (збори), маніфестації,—процесії з червоними прапорами, на яких виписано, чого робочі домагаються, то що.

В Росії робочі святкували 1 мая вперше в р. 1892. З того часу щороку звичай сей усе ширився, хоч і фабриканти, і уряд ставили робочим перепони, які тільки могли.

Наш російський календар схиляється на 13 день проти календаря по інших державах, і через це в нас трапляється, що подекуди робочі святкують 1 мая по заграничному календарю, себ-то по нашому календарю—18 апріля, а по інших місцях—так святкують вже наше 1 мая, себ-то через 13 днів після того, як його одсвяткували робочі в Західній Європі.

Але хоч завжди цьому першомайське свято і не виходить таким справді всевітнім і величним, як того бажали-б робочі, однак і воно має великий вплив на робочих, нагадуючи, що вони не стоять в боротьбі за крашу долю трудящого люду самітні, а що разом з ними живуть теми ж самими думками та надіями ще мільйони отаких-же трудящих, які готові поруч із ними шукати й вимагати долі та щастя собі й своїм нащадкам.

І в тому—вага робочого свята—1 мая.

„Парламентська група трудящих“.

З того ще часу, як у Петербург почали з'їздитися послы до державної думи, газети стали приносили звістки, що серед депутатів-селян є думка зложити в думі свою окрему, незалежну од інших чисто селянську партію. Згодом селяне-депутати, порадившись між

собою та з членами інших партій, справді склали свою окрему групу, до якої пристало чимало й фабричних робочих, також інтелігентів-пролетарів, що живуть тільки з своєї праці або із служби, не маючи ні землі а ні якого іншого майна.

Із цих цих депутатів склався чималий гурт, в якому лічиться до 130 членів.

Таким чином з чисто селянського гурту почав складатися гурт просто трудящих людей, хто б вони не були: чи селяне, чи робітники, чи інтелігентні-пролетарії. Тому гурток сей і називають придбав собі таке: „парламентська трудовая группа“, се б то окремі од інших партій, які будуть у парламенті (думі) гурток послів—трудящих людей.

Всіх цікавить тепер те, до якої програми пристане ця „парламентська група трудящих“, до чого вона прямуватиме в думі?

Як пише в „Нашей Жизни“ відомий письменник Тан, вона має головною метою—„обороняти в думі інтереси всього трудящого люду: селян, робочого пролетаріату (робочих з фабрик та заводів) і трудової інтелігенції“, а для того добуватиметься осьчого: „встановлення народоправства, передачі усїєї землі трудящому народові і повного забезпечення законами інтересів робочого пролетаріату“.

Однак, одразу всього цього добитися не можна, єсть потреби, котрі треба задовольнити як найскоріше, єсть питання такі, що поки з ними не порішено, то не можна й думати про якісь інші важні реформи, наприклад, про народоправство. Парламентська група признає це і через це найсамперед буде, як довідуємось з газет, домагатися ось чого.

1) Щоб випустити з тюрми і повернути з заслання усіх, покараних за політичні провини, за провини проти віри, за земельні розрухи, за страйк, за бунт у війську, за провини через друк.

2) Щоб на віки скасували кару на смерть.

3) Щоб скасували усіяк закон про військовий стан, побільшену та назвичайну охорону.

4) Щоб зняли закон, який забороняє гуртуватися у спілку та страйкувати, а також і ті, які обмежують права окремих народів, тої чи иншої віри, мови то що.

5) Щоб не було поділу на стани (сословія), а щоб усі люде були рівні перед законом.

6) Щоб було видано закони, які справді забезпечували б політичні вільності: незайманість особи, волю віри, слова, друку, спілок та страйків.

7) Щоб віддали під суд чиновників та міністрів, які під останні часи, не вважаючи на маніфест про вільності, вживали насильства і ламали сей маніфест.

8) Щоб на місце теперішнього кабінету міністрів було обрано справжній конституційний кабінет—із членів тієї партії, яка має найбільше членів в думі.

9) Щоб скасували державну раду, а також закони, що обмежують права державної думи.

10) Щоб видано було такий закон про землю: всі землі—казенні, кабінетські, удільні, монастирські, церковні, поміщицькі повинні перейти в казну, яка передаватиме їх тим, хто сам обробляє землю. (Обміркувати, як саме це зробити, повинні комісії, обібрані вселюдним голосуванням по волостях, повітах та губерніях).

11) Щоб обірати до земства мали право всі.

12) Щоб нарешті, дума встановила вселюдне виборче право і по тому

уступилася, давши місце новій думі, обібраній вже отаким вселюдним голосуванням.

Крім отсіх домагань в програму „групи трудящих“, як повідомляють газети, заведено ще скільки домагань про робочих, як от восьмигодинний робочий день, охорона жінок та дітей, що працюють на фабриках, то що.

Цікаво, що за скільки днів, одколи ся парламентська група трудящих народилася, вона вже показала себе й на ділі широко заступницею покривджених та зневолених.

Отак, вона тільки заходила коло увільнення з тюрми вдомого знавця земельних справ письменника Пешехонова; з ширим співчуттям зауважила вона на прохання жінок—помогти їм добитися прав рівних з правами чоловіків, нарешті, вона палко обізналася на заяву робітників, що повідомили про утиск на деяких робочих, якого вжити хотів уряд, то що.

Такі факти свідчать, що „група трудящих“ твердо стоїтиме в обороні всіх пригноблених, всіх покривджених через неодолені політичні та громадські питання. Можна сподіватися, що в своїй парламентській праці вона не зрадить тих, чиє назвисько прийняла на себе.

Можна сподіватися й на те, що не заперчає вона при тому й національного питання. Правда вона не завела цього питання до основних пунктів своєї програми, але селяне українці, що теж пристали до групи, піднесуть свій голос, як українці, і обстоюватимуть інтереси України й всього трудящого люду її.

І як що нова група й національне питання і ставить на твердий ґрунт, визнавши за окремим національним правом на автономне самоврядування, на свою школу, свій суд і т. ин.,—то тоді вона придбає ще більшу міць,—міць тиж мільйонів, що своїм спочутям підтримуватимуть її поза мурами думи.

М. Х.

3 газет та журналів.

Народні представники почали вже свою роботу. Сьогодні обговорюється відповідь на тронну промову, в найближчі дні вивчатимуться чим дума займатиметься в першу чергу. Момент надзвичайної ваги, момент, од якого залежить весь дальший ход історії. Без сумніву народним представникам з перших же кроків доведеться повести рішучу боротьбу з урядом. Боротьбу дуже тяжку, в якій треба вийти і так, і дисципліну, і стриманість, і вміність. Сила думи в співчутті народу, в його матеріальній і духовій підтримці. Дума ні на одну хвилину не повинна поривати того духового зв'язку, який встановився між нею і народом, вона завжди повинна бути на сторожі і обороні народних інтересів, боритися за найважливіші, найпекучіші його потреби. Тільки тоді, коли народ навів бачитиме, що бюрократія розігнала думу за те, що вона домагалася того, чого домагається й він, без чого і жити далі не можна,—тільки тоді народні представники матимуть страшну силу. З такою силою ніяка боротьба буде не можлива.

Змучений, кажуть „Русскія Вѣдомости“, збіднілий економічно народ нестерпаче чекає, що дасть державна дума і твердо сподівається, що вона насамперед полехити його дійсно страшні страждання. Тільки тоді, коли він побачить, що народні представники хотять як найшвидше допомогти йому, поспішаючи визволити з пелі людей, що вже трохи не задушилися в ній,—він підтримає її в тій тяжкій боротьбі з урядом, що доведеться йому витримати, і він цілком свідомо прийде й на поміч в творчій роботі над заведенням нових порядків. Коли ж ні, коли дума не зробить цього, народ одвернеться

Кров.

3 імпрізацій.

Ім було приказано улаштувати руніці, взяти набаві і бути напоготові що-хвилини виступити з казарм. І вся казарма заврушила, мов роздратована компанія.

Ждати довелося недовго, і вони виринули з казарми.

Куди, чого—того ніхто не знав певне, але всі почували, що там, куди їх поведуть, повинно статись щось страшне й незрозуміле. Мороз пробігав у їх по спинах, волосся ворухилось під картузами, а ноги бігли по буркованій вулиці самі собою, мов у всіх їх вони були не свої.

Очі дивились перед себе, нічого не помічаючи окрім суворих обличчів офіцерів. І їм здавалось, що офіцери знають, куди їх ведуть, і одповідають за все, що буде, і вони повинні покоритись їх волі.

Вони бігли. А там де далеко вперед чувся великий галас і розлягалася стрільба. Там творилось те страшне й незрозуміле, чого вони так боялись.

І мороз сипонув холодним приском

од неї і в більшій своїй часті буде шукати інших шляхів, може бути крайніх, навіть страшних, як це завжди буває з людьми, що довели до одчаю.

Ми боїмося,—ї боїмося, опираючися на факти,—що народ розчарується в думі, коли вона почне з переведення в життя реформи, звичайно дуже важких і обов'язково потрібних, але таких, що не можуть зараз задовольнити людей, що вмирають од голоду і систематичного недоїдання.

Жага до волі без сумніву живе серед народу. Але там, де доводиться в повному змислі слова одмовляти собі в шматку хліба, там насамперед, раніш всього думають про цей шматок, де б його достати. Шукання цього шматка злилося у нашого народу з шуканням землі, про право користування якою марить увесь, цілком весь народ, як і той що розуміє значіння свобод взагалі, і значіння волі слова, друку та инше, так і той, хто ще до такого розуміння не доріс. Через це поперед таких вольностей треба народові дати шматок хліба, себ то землі; треба не вагачися в першу ж чергу задовольнити бажання всіх, задовольнити домагання, що висматалося з моголою матері і цілком опанувало думками народу, так що ні про що инше він ні балакати, ні марити не може. Думі треба одверто й широко виявити рішучість поперед всього приступити до здійснення народних ідеалів і провести земельну реформу.

Звичайно широка земельна реформа—діло дуже тяжке й складне і розв'язати його за кілька місяців не можливо. Та народ не розуміє і буде терпляче чекати, але не раніше, доки не переконається, що петлю на його шиї полехили, що здійснення його ідеалів уже почалося і безупинно посувається наперед.

З роботи в цьому напрямі і треба почати думі. Не рішаючи зараз всього земельного питання, бо цього й не можливо зробити,—дума повинна в перші ж дні свого існування провести, хоча б в ролі часового закону, де-які важні полехости в цій справі, а разом з тим повинна постановити, що останнє слово в земельному питанні повинно належати самому народові“.

Остання гадка цілком справедлива. Тільки тоді, коли таке важне питання, як земельне буде розв'язуватися по місяцях згідно з бажаннями й поглядами самої людності, тільки тоді воно піде таким шляхом, який найлучче відповідатиме потребам. Тільки при умові, що кожен народ Росії матиме змогу по своїй вюдобі і потребам впорядкувати у себе землю, на якій живе, не буде тут ні насильства, ні сварки, ні бійки. Коли ж земельна реформа проводилася би з Петербургу, при чому землею розпоряджалося тамошні чиновники, з цього б вийшло ще більше зло як зараз. Землею повинен володіти той народ, який на їй живе, він же повинен і лад їй давати і впорядковувати її. Тільки поставивши так справу, дума може сподіватися на повну підтримку всього народу.

Тактика думи, питання, якими вона повинна зайнятися в першу ж чергу, відношення до народу і народу до думи,—ось ті питання, що найбільше зараз турбують громадянство. Зупиняючися над цими питаннями, „Рѣчь“ каже:

„Країну дуже мало турбують зараз теоретичні питання, хоч би й на політичні теми. До них їй нема діла. Вона ненавидить існуючий бюрократичний лад,—лад обурюючих насильств і безмежного свавілля; і коли державна дума зможе добитися дійсного парламентського ладу, побіда думи буде побідою всієї країни.“

І коли вона зможе здобути безправним права, а зрабованим волю; коли вона зможе нагодувати селян і задовольнити їхній земельний голод; коли визволеному народові вона здобуде вселюдне виборче право,—вона виконає свій обов'язок, своє призначення. Народ зв'язаний по руках і ногах, буде дякувати їй за кожен ланцюг, що вона розбила на йому.“

Та чи зможе ж дума виконати це завдання, що випало на її долю? Ми думаємо, що зможе,—поручкою тому настрий, яким перейнята більшість думи, її одностійність.

Державна Дума.

Друге засідання думи. 29 апріля в 11½ год. дня печалося друге засідання державної думи, на якому обі-

брано за товаришів голови дд. Гредескула та Долгорукова, за секретаря—кн. Шаховського, за помішників секретаря—Шапошнікова, Кокошкіна, Ришкова, Шершеневича та Понятвського. Засідання воно читанням телеграм, надісланих з різних країв Росії і од різних інституцій, громад, спілок то-що. Останню прочитали телеграму з вітанням од політичних оплески, і на неї зараз-же послано було відповідь. Вона зробила дуже велике вражіння на депутатів, і з того сталося от що: коли треба було вже почати вибори, то депутат Кокошкін попросив, щоб вибори ці зроблені були більш простим способом, ніж той, який заведено по закону, а для того розглянути проект наказу державній думі, вироблений партією народньої свободи. Почалися суперечки. Гр. Гейден сказав, що так робити не дозволяє закон. Селянин-депутат Анкіна зауважає, що треба як скоріше вибрати всіх кого треба, аби скоріше обміркувати про амністію, а для того й треба пристати до пропозиції Анкіна і каже: „преса (газети та журнали) вже закладають думі з приводу того, що амністії немає ще. Голова думи Муромцев каже: „вага думи така, що її докори не можуть зачепити“. Седельников знову зауважає, що довго сперечатися про формальності не варто, бо є чимало нагальних і дуже важливих питань. Нарешті, щоб спинити суперечки, Кокошкін зрікся своєї пропозиції, і почалися вибори тим порядком, що вказано в законі.“

Рада депутатів од поневоленних національностей. Депутати од поневоленних національностей (крім, значить, депутатів од московського народу) склали у думі окрему раду, щоб поміркувати про спільну тактику (поводіння та способи змагання за свої права) (К. З.).

Українці в думі. Лідером (привідцем) українського відділу в державній думі назначено д. Шрага, посла од Чернігівщини.

Розмова з бар. Штейнгелем. Кореспондент „Кіев. Зари“ мав розмову з послом від Київів. Кореспондент запитав, між иншим, яке вражіння справила на його дума д. Штейнгель сподівається, що можна буде уникнути гострого непорозуміння в близькій будучині. За найважливе питання біжучої хвилі д. Штейнгель визнає відповідь на тронну промову Царя, бо наслідки цієї відповіді покажуть хід подій на далі.

На запитання кореспондента про відносини київського посла до української парламентської групи, д. Штейнгель відповів: „Вважаю об'єднання національних груп дуже бажаним і корисним для спільного обміркування питань, що торкаються якоїсь національностей. Українська група поки що не прибрала якоїсь відомої форми. Бажано-б було, щоб група ся була безпартійна. Як українці, я пристаю до групи, оставшись разом з тим, членом партії к.-д. Незабаром будемо бачити, чи зостанеться вона тільки як група, що гуртує усіх українців, чи вона зробиться парламентською партією, виробивши власну програму“. Далі д. Штейнгель висловився, що коли-б так сталося, він буде оставатися в партії к.-д., а щоб не порушати партійної дисципліни, він зрічеться активної участі в українській партії. На прикінці д. Штейнгель заважав: „Будемо сподіватися, що українська група не перетвориться в партію“.

Доволі!...

(27 квітня, 1906 року).

Невольники, люде голодні і голі
Діждали великого свята...
Вже рвуться кайдани і линуть з неволі
Страдалці за меншого брата...
Страждала невимовно рідна країна,
Лялася невинная кров...
Доволі! Насильство зрадиве хай гине,
Хай вільно панує любов!...
Одно тільки горе стрічали ми всюди,
Спізнали одні тільки муки...
Доволі! Хай вільно зітхнуть наші
груди,
Спочинуть хай втомляні руки...
Ми, наче кроки, животіли в темноті,
Хоч сонечко й сяло... панам...
Доволі у темряві чверть бідоти,
Хай сонце засяє і нам!...
Доволі! Ми довго теріли недолю,
Тепер хай спочивок нам буде!
Вже рвуться кайдани, ми вийдем на волю.
Бо ми не раби більш, ми—люде!...
Іван Рувьна.

Воля.

Я села пройшов, города я сходил,
Стоплав і лани й огороди—

Не стрівув Настусі, що вірно любив,
Ніде не спідгав її вроди;
Пожерла небогу, пожерла земля,
Лягла в передчасну могилу,
І живосилом взяла звідціль,—
Убили коханочку милу.
У злиднях, у горі родилася вона—
Безчасна дочка простолюду,
На хвабриках мuku терпіла що-дня,
Там, думала, щастя добуде.
Але-ж остогидло користись нужді,
Жит'я в рабстві—хвіба їй доля?
На хвабриках стратить літа молоді?—
Е, ні, ще не згнула воля!
В руді короговка кривава мигтять,
Метнулася на вулицю в місті:
„Тремтіль, глита! Вже нас годі душити!
Де правда? давайте нам їсти!“
І підходили робочих гурти,
За людське право повстали...
„Міцні сього світа“—жорстокі кати—
Здрігнулись... такого не ждали.
Вони позивали робочих кров пийти
І їсти їх тіло, аж хтілось,—
Це ж буде їм лихо... Щоб рух загасить,
Враз кіннее військо з'явилось.
—Скоріться!—„Не будем!“ Нагайка
гуде...
Гірка твоя, Настенько, доля:
Покраями тіло твое молоде—
Ти вмерла, лиш скрякнувши „воля!“
Ф. Шелудьно.

ти забитих і поранених, і вони підняли мертвого з розбитою головою свого прапорщика Петренка, то тільки тоді трохи опам'ятались. Вони пригадали, що Петренко стояв увесь час побіща поперед їх, згорнувши руки на грудях, і не сказав ні слова, не ворухнувся, щоб самому убивати, або інших відтовхувати на братоубивство. І безпомічно теліпалася при його боці шабля.

Коди вони побачили його тепер таке бліде й спокійне обличчя, мов хто разом розбив чари, що їх обгортали, і страшне питання стало перед ними: — Кого ви убивали? За що?..

І ніхто з їх не міг нічого сказати, щоб виправдатись перед собою і перед тими, кого вони стріляли, і більше всього перед тою людяною, що жила з ними, і вчила їх добру, труп якої вони держали в руках як святиню.

Як святиню... Сльози потекли у їх по обличчю, а в серцях вставали прокляття... Вони вже не боялись крові.

Кров була пролита... братня кров.

М. Чернявський.

І коли все стихло і пішли підбіра-

> Прогода з депутатами од Київщини. Депутати од Київщини, приїхавши в Петербург, попали на квартиру в якогось добродія Смирнова, котрий, як кажуть, доглядає електричства в думі. В самий перший день депутати розмовляли під час обіду між собою, висловлюючи свої погляди. Про їх розмову прислуга переказала Смирнову, і той заявив депутатам, що він обіцяв тримати в себе на квартирі тільки „безпартійних“ депутатів, а потім за допомогою пристава та дворника почав вислати, щоб з квартири виїхали депутати Червонославського, Вілшівського, Зубченко, Таран та Грабовецький. Перші три одразу покинули квартиру, решта незабаром теж виїде. Зостаються в Смирнова Філоленюк, Смяченко, Литвиненко та Нестеренко, против яких Смирнов нічого не має.

Траплялося таке і з другими депутатами; один з них надрукував між иншим, що йому довелося чути, як селяне-депутати з України з надзвичайним „малоросійським юмором“ оповідали про те, як їх, коли вони приїхали у Петербург, пробували спокусити казенним помешканням та „малоросійськими борщами“... Але, видно, „казенний борщ“, хоч-би і „малоросійський“, не дуже смачним здався депутатам: вони його не хотіли. Чи не тому, часом, що де-котрі з них покуштували того борщу ще у тюрмі?

> День 27 апр. на фабриках. Хазяїни фабрик у Петербурзі хотіли святкувати 27 апріля, але робітці ще в переддень заявили, що святкувати сей день не хочуть і будуть робити. І справді, на другий день, хоч і не було навіть звичайних „гудків“, зкими скликають робітчих, вони зібралися і скотили стати до роботи. Начальство заводів спокійно їх пустило, і все обійшлося спокійно. Де люде скуплювалися на вулиці, — туди зараз являлася поліція і розганяла всіх. Тому скрізь чулося: „Отак і думу розженуть! Безперечно розженуть! Бач, скільки війська нагнали“. Коли хто казав, що стріляти не насмілються, то йому на се одказували: „Як не насмілються? адже-ж 9 январа навіть в іконі стріляли, що-ж казати вже про народніх послів!“ (Отг. Живни).

> Наказ виборним. На вчорашньому засіданні городської думи в Володзі постановлено дати виборним від народу особливий наказ і домагатися загальної амністії, забезпечення волі і скликання установчої ради.

> Молебень з приводу одкриття думи і вітання. В городській управі в Верхотурі відправлено молебень з приводу одкриття державної думи і послано членам думи телеграму, в якій бажають їм, щоб їхня культурна праця була на користь Росції.

Засідання думи 30 апріля.

> Засідання почалося в 3 г. 10 хв. удень. Після того, як скінчили читати список привітань, голова оголосив зміст двох заяв, що внесені були членами думи Корнільєвим і Чириковим. Чириков прохає в своїй заяві зараз же, по телеграфу прохати іменем думи у Царя амністії, бо не маючи її дума не може почати мирну роботу. Голова думи ставить питання чи одкладати на бік цю заяву, чи обговорювати її зараз. З приводу цього говорять Гредеску і Шершеневич. Вони кажуть, що коли старшини гостро питання про амністію, так можна зараз же викликати ворожі відносини між думою й найвищими сферами, а це дуже не бажано зараз. Граф Гейден прохає думу, обороняючи свої права, уважати її права других і їх пререгації. Московський депутат Савельєв підтримує заяву Чирикова, він гадає, що од ворожнечі і загострених відносин однаковно не вберегтися, криваві події можливі балакає і завтра.

Після того наважало ще кілька душ, питання ставиться на голосовку, і дума більшістю голосів одхилила заяву Чирикова і почала вибирати 33 членів у комісію, що має скласти проект відповіді думи на тронну промову Царя.

3 російського життя.

— Амністія. Голова думи Муромцев, під час авдієнції в Царя, довів йому промову д. Петрукевича в державній думі, в якій він вимагав амністії, та про те, як сю промову прийняли зі співчуттям усі депутати. Питання про амністію розв'язане однак не було.

В засіданні державної ради, що було 28, міркували, як пишуть „Отгол. Живни“, про відповідь на тронну промову і про амністію; можна сподіватися, що в державній раді амністію приймуть великою більшіною голосів.

„Кіевской Зарь“ телеграфують, що в вищих сферах похалцем виробляють проект амністії.

— Стрільня в поліцаїв. Крім катеринославського генерал-губернатора Жол-

тановського та важко раненого теж катеринославського начальника кінної поліції, на сих днях стреляно ще: в Курську — в помішника начальника жандарського управління Лавренка, а в Служку — поліцейського надзирателя Людкова. (XX Вѣкъ).

— В Гомелі знову неспойно. „Биржевий Вѣдомості“ пишуть, що гомельські євреї послали голові ради міністрів таку телеграму: „В останні дні жителів Гомеля раз-у-раз б'ють на уликах. Траплялося раз, що побито до смерті ні в чому не винуватого парубка 20 год. Під час трусів нещадно б'ють тих, кого арештовують, хоч би вони ні в чому не винуваті були, навіть старих людей та дітей. Поліція поводиться цілком так само, як і в январі, коли весь Гомель спалено та погарбовано. Просимо ваше високопресходительство видати потрібний наказ, щоб тутешня поліція не чинила більш беззаконств“.

Чорній согні та її покровителям мало, видно, тієї крові, що вони влиє пролили: хочеться ще її проллати... Коли-ж прийде тому край?

— „Правопорядочний“ раут. 30 апріля в залі петербурзької городської думи відбувся раут (учта), на якому було щось з 90 послів до державної думи та 40 думських гласних — переважно з партії „правового порядку“. Голова рауту гр. Вобрицький обстоював за право власності на землю і звичайно, ці лани йому щиро пласкали. А от на промову гласного Каваса про потребу амністії не обізвався а ні хто... (К. З.).

— Нагаї 27 апріля. Під час відкриття державної думи, коли біля Таврійського палацу зібралося сила народу, одна дівчина сказала щось образливе для жандарського офіцера. Той, силлячи на коні, почав її бити нагаєм. Народ страшенно обурився. Поліцейстер звелів тому офіцерові перейти на друге місце. (Отг. Ж.).

3 українського життя.

— Чи треба переселитися? Земські начальники в Полтавщині дуже намовляють людей переселитися в Тургайську область, та мабуть не від одного вже почули, що нема чого руйнувати хазяїтство та зриватися з старою місця і йти кудись шукати чогось тепер, коли сподівають я люде тут діждатися чогось кращого. Уже й так через ті Тургайські та інші області багато людей у сирі землю на чужині полягло, багато хазяїнів у старші пішло, бо не раз бувало, що приїдуть люде на ті нові землі, та такого щастя доскочують, що часом і води пугтійої немає, і клімат такий, що вижити в йому наші люде не можуть, та й мруть там як мухи.

— По якій статі закону? З тираспільської тюрми випущено трьох політичних арештованих: землеміра Чернявського, учителя Менчинського і ученика з хліборобської школи Гроздева. Землеміра обвинувачено в тому, що мав нелегальну літературу, а тих двох ні в чому навіть не обвинувачено. Держано більш як три місяці, ноім випущено. В папері про звільнення написано, що їх випускають „за пращращенням надобности“. Як це розуміти? Хіба тільки так, що хтось боявся, що ці люде не дадуть йому щось зробити і через те їх без ніякої провини забрали в тюрму, а як уже хтось якесь своє може темне діло зробив, тоді вже не стало „надобности“ держати їх під замком, то й випущено?

— Телеграма посліві. Одеському посліві професору Шепкину послано з Одеси таку телеграму: „Одеський комітет української демократично-радикальної партії привітає вас з великим днем початку нового державного ладу і доручає висловити першим народнім засугником бажання сил та завзяття в боротьбі за скасування всякого гніту та забезпечку народньої праці, щоб правда і воля запанувала в державі на добро і пастя кожної людини і всякої народности“. (О. Н.).

— Проводи посла. 24 апріля виїхали з Черкас у державну думу посла Захара Івановича Вирового робітника з місцевої сахарні. З раннього рана вільні в той час од роботи робітники зібралися коло свого товариша посла. В 11 годин всі робітники з сахарні, директор і техник сфотографувалися разом з д. Вировим. Йому попришпилювано квітки з стрічками, на яких було написано: „Бордеві за робітницьку справу“; „Будь борцем за робітницьку справу“, „Здобудь народові світ, землю і волю“. В 12 годин робітники з сахарні разом з послом, д. Вировим, пішли в Черкаси. На зустріч їхали селяне з ярмарку; вони благословляли посла і казали: „Хай Господь помагає, оборонцем нашим будьте!“

Процесія пішла головними вулицями. Всі кидали свої справи і прилучалися до гурту. Процесія підійшла до берега. Там уже був тиск усякого

народу. Музика заграла марш. Народ закричав: „Марсельєзу!“ Загнали марсельєзу. Тут помішник справника прискокич і арештував музиків. Але посол попрахов, щоб їх пушено і начальство милостиво пустило їх...

Пароход „Слава“ двічі одвіз люде на другий беріг, на ст. Красне, але багато людей ще зосталося на цьому березі. На станції посадили за столи. Єврейська депутация шапувала посла. Потім говорено промови. Перший говорив промовник од російської соціал-демократичної партії: „Згадуєш товаришу, як ми з тобою глибокі в тюрмі? Пам'ятай, товаришу, що країні наші люде сидять ще по тюрмах. Згадай про раду робітницьких депутатів. Пам'ятай про це і во ім'я цього, во ім'я стражданій та мук, які терплять робітнички, обстоюй за нашу справу“. Другим говорив промовник од єврейської соціалістичної робітницької партії. Він скінчив так: „Революція ще не скінчилася, вона дійшла до середини. Вимагайте установної ради, скликані на основі вселюдного, простого, рівного і таємного голосування“. Далі промовники говорили про скасування кари на смерть, про амністію і т. н. Промови були палкі, швірі, гострі...

Люде слухали і видно до серця доходили їх палкі слова... В 5 годин вечора поїзд рушив і повіз посла на північ... Волід йому детели благословення, надії, добрі бажання... Багато людей плакали... (К. З.).

До редакції надіслано такого листа.

Громадяне!

Ми перебуваєм незвичайний час. Цими днями збереться державна дума, яку було скликано на підставі дуже незугарного виборчого закону, разом з утиском передвиборчої агітації, хочта агітація — волею обуреного народу перетворюється в засоби опозиції. Яким би не був нарешті склад думи та її доля, — боротьба, яка вестиметься в ній самій та навкруги коло неї, мусить рішуче повести нас вперед до перемоги.

Народ, який вже давно добивався правдивого порякування через своїх представників, вибраних на підставі вселюдного, рівного, безпосереднього та таємного права, повинен в такий час особливо відчувати всяку політичну несправедливість. А чи єсть несправедливість більша, ніж те, що оловина народу збувається своїх політичних прав.

Це визнають більшіна політичних російських партій, і рівноправність жінок єсть одно з вимагань їх програм.

Але проти молоді ідеї політичної рівноправности жінки повстає все, що єсть мертвого в людських головах, увесь гніт тисячолітніх забобів у людей. Вона ще мусить побороти численних ворогів і розбурхати людей байдужих.

І не вважаючи на це, ся ідея мусить перемогти. Немає другої країни, де б так скоро можна було перемогти як в Росції, бо російські жінки вже давно завоювали собі однакове з чоловіками право.

Нехай же озвуться за політичну рівноправність жінки всі, хто здатний боліти від думки про чужу безправність, всі хто готові боротися проти всякої сваволі за людську справедливість. Нехай голосно вимагають виборчого права за для жінок всі ті, що бажують вважатися за людей поступових. Всі ті, котрі визнають за громадянською та політичною волею силу, яка облагоорожує кожному людину. Всі ті, котрі розуміють, що сучасне виховання будущих громадян має бути доступним жінці-матері лише тоді, коли за нею буде визнано людську та громадянську гідність і коли цю гідність, її рівність з чоловіком, затвержено буде цілим устрієм державного життя.

Громадяне та громадянки! Ми повинні невпинно боротися за вселюдне виборче право, за таке виборче право, яке буде дано не тільки чоловікам, але й жінкам. Ми кличемо вас негаючись вжити цілий ряд заходів для осягнення цієї мети. Складайте резолюції про права жінок та оголошуйте їх по часописах. Передрукуйте та розповсюджуйте що відозву, прикладаючи нові підписи. Балакайте про жіноче виборче право на всіх прилюдних зборах. Складайте гуртки як партійні, так само й безпартійні, для агітації за політичну рівноправність жінок не тільки серед громадянства, але й промез широких мас людей в селі та городі.

Не мовчіть про це діло та не гайтеся, бо інакше счнитися велика несправедливість: виборче право буде дане лише чоловікам та й саме назиде того права „всєлюдним“ буде ще одною зневагою російської жінки, глумом над її безправністю.

В. К. Агафанов, Г. А. Ландау, Л. Я. Гуревич, В. І. Чарлоуський, В. В.

Португалов, Р. М. Бланк, Л. Г. Лугутин, Ів. Лабіженський, В. Г. Тан (Богораз), Д. Сатурин, В. Старосельський, Я. Я. Гуревич, С. Я. Єлпатьєвський, В. Вересаєв, Н. Ф. Анненський, Ольга Шапір, Н. Н. Шнітніков, Є. Піменова, Ф. Левінсон-Лесінг, А. Калмыкова, Л. Н. Андропіков, Ф. Д. Батушков, С. Русова, М. Н. Міклашевський (Неведомський) Н. Рубакіна, А. І. Браудо, Я. І. Душакін, В. В. Хижняков, З. Котлярєвська, А. І. Гурковський, М. Куприна, Д. М. Герценфельд, Т. А. Богданович, А. Чеботарєвська, Н. І. Лугутин, Ольга Волькенштейн, С. Іванчина-Писарева, М. І. Гайфман, Л. Володіхіна, В. Каррік, М. Соколова, С. Венгерова, А. Погожева, Є. Колтоновська, В. П. Краніхфельд, Б. Дубровська, Є. Апічков, А. Тирнов, Т. Зейлігер, Л. Зінов'єва-Анлібал, Л. Рутцев, Аріадна Тиркова (А. Вержевська), Н. Лоський, М. Стоюніна, В. Ресен, Л. Лоська, М. Моргулієв.

В справі українських кафедр.

В № 94 „Громадської Думки“ ми прочитали про постанову чернігівських українців, яку вони доручили депутату д. І. Шрагові. В постанові говориться, що Україні повинна бути забезпечена змога розвиватися національно-культурно, а для того треба завести по университетах на Україні науку української мови, літератури, етнографії і звичайового права; ці науки треба викладати по українськи. Цю постанову ухвалили послати в університети — харківський, київський та одеський. Ми ж казали б, що її треба послати і в ніжинський історично-філологічний інститут, з якого виходять вчителі в середній школі. Ті, хто укладав постанову, мають тверду надію, що працівники науки підтримують це бажання не тільки співчуттям цій думці, але й ділом.

Поглянемо, наскільки та як можна виконати се бажання. Що до того, щоб підтримати це бажання тільки співчуттям, то ще не відомо, чи можна цього сподіватися од сучасних „представників науки“, які виховані на думці про „єдину Росцію“; найбільшого співчуття думці заснувати українські кафедри можна сподіватися од університетів харківського та одеського.

Що ж до того, як ділом допомогти українцям в сьому їх бажанні, то досить подивитися у проект нового університетського статуту, зложений на з'їзді делегатів од університетів. Цей проект зложено дуже добре тим, що він дає право відкривати нові кафедри і навіть цілі віділи самій університетській раді.

Та тільки чи ж має право Україна бажати й вимагати, щоб по університетах, що на її землі, було вчення її мови, літератури, історії та звичайового права? Відповідь на се знаходимо в тому ж проекті того університетського статуту: отак, в ньому сказано, що в варшавському університеті можуть бути засновані кафедри української мови, літератури, історії та литовської мови; в юрьєвському університеті — кафедри навіть литовської та естонської мови, а в казанському — татарської. Тому й кавський, харківський та одеський університети мають право засновувати в себе відповідні кафедри українські, тим більше, що й культурно-історичне значіння українського народу, і численність його, і його роль в політичному та економічному житті Росції ні на крихту не менші, ніж польського, і значно вищі та важливіші, ніж, наприклад, естонського.

Вся вага лиш у тому, чи зуміють заступники народу побутися накинута їм офіційною школою думки про якусь химерне „єдинство руського племені“, та чи визнають вони за українським народом право на національне самозазначення та вільне культурне життя. Та це й в тому вага, чи будуть ради університетів, які є на Україні, настільки вільні од московського націоналізму, щоб дозволили вчення мови не тільки московської, а й української, не тільки історії, літератури та звичайового права московських, а й українських.

Проф. В. Перетц.

Львів.

Як поліція у Львові обороняє ворогів робочого народу.

(Од власного корреспондента).

В неділю, 6 н. с. мая, були в нас, у Львові, у великим будинку в парку, перед полуднем, великі народні збори, аби поговорити про політику „кола польського“, дуже ворожу для робочого народу, і загалом про справу виборчої реформи. На зборах говорив польський соціально-демократичний посол Даминський, який говорив дуже гарно й палко. По зборах усі рушили походом до міста і зібралися в середині міста під пам'ятником польського поета Міцкевича, де почав говорити один із львівських польських

соціальних демократів, Др. Ділянд. Під час його промови поліція врїзлася в середину товпи, відібрала червоний прапор і почала з ним тікати. Нарід, обурений, пустився за нею відімати червоний прапор і почалася справжня битва. Поліцейські рубали шаблями, тратували кінями людей. В кінці таки вдалося робітникам відбити червоний прапор і вони рушили з ним в вулицю Коперніка, але тут знов поліція заступила їм дорогу і знов почалася бійка. В кінці часть народу розбіглася, а часть зібралася ще раз під пам'ятником Міцкевича, звідки після кількох промов розійшлася. На скільки знати, ранено кільканадцять людей. Поліцейським також дісталася, а одному так розвалили голову, що мусили його відвезти до больниці. Арештовано також кільканацятьох, але посол Даминський вивідав, що їх пустили до дому. Тепер ще певне буде суд у сій справі.

Оттак поліція розбиває тих, що хочуть справедливого виборчого права, та боронить тих, що не хочуть робочому народові попустити. Але й сі побой не минають без користі: львівські робітнички починають уже говорити про те, що коли поліція так б'є то й їм треба буде подумати про оборону. Адже й закон дозволяє боротися, коли нападають розбійники, а коли поліцейські нападають на спокійних людей як яні розбійники, а то й гірше, бо вони б'ють, а суд опієла ще й карає тих, кого вони побили, то, значить, і від них треба оборонятися як від розбійників. Таке починають говорити між собою львівські робітнички під впливом тої науки, яку їм поліція дає побоями. М. Л.

Лист із села.

Гадяцьке земство почало видавати за для людей свого повіту газету московською мовою, хоч і містила часом дописи українською мовою. Але гадячан така газета не вдовольняє, що й видно з цього листу, надрукованого в тій же газеті гадяцького земства. Ось той лист:

„Прочитавши в № 21 статю д. Читачеля „Земля наша велика...“, ми хочемо поділитися і своїми думками про видання „Газети Гадяцького Земства“.

Перше всього, дяка тим добрим людям, що вняли думку видавати газету для простих селян та хуторян. Видання дешевої та невеликої народньої газети єсть як раз в сій час. Рік ще тому назад ми, селяне та хуторяне, наче спали міцним, непронісним сном, таким міцним, що навіть такі події, як Цусима та Мукденський бій, не спроможні були нас розбудити. Ми мало цікавилися не тільки сучасним життям, а навіть і такою страшною війною, якої ще світ не бачив. Алеж то тільки так здавалося, що ми спали. Досить було видати маніфест 17 октябрі, як усе одразу переминилось: ми одразу прокинулися од того міцного, здавалось йому Т. перне тільки старі та дорозі, а навіть і підлітки цікавляться надзвич. життям Росції. Всяка більше-менше видавна подія сучасного життя, всяка дівина страшенно нас цікавлять. Потреба на газету на селі дуже й дуже велика, а завдовольнити її нічим, бо у нас тепер немає дешевої народньої газети. Виписувати ж велику та дорогу газету мало хто в нас має спроможність, та й часу треба нашому братові згаяти чимало, щоб перечитати ту газету. Нам треба недорогой та невеликої газети. І коштує вона небагато і часу відбірає мало. Тим то, на нашу думку, видання „Газ. Гад. Земства“ єсть як раз в сій час. Вона могла б стати нам у великій пригоді. Алеж для цього треба зробити деякі одміни в справі видання газети. Перш усього треба, щоб видавалася вона нашою рідною мовою, нам зрозумілою, а не чужою нам мовою, мало зрозумілою. Завжди і скрізь ведеться так, що газета мусить видаватися рідною мовою того народу, для якого вона призначається. Інакше і не мусить бути. Тоді тільки газета буде справді народньою, йому потрібною і корисною.

А то якась чудно та дивно виходить. Газета видається виключно для нас, простих селян та хуторян, а печатається чужою нам мовою. Ні один народ не дуриться так своєю мовою, як ми, українці. Сором і гріх нам. „Хто матір забуває, того Бог карає“. Та мабуть і справді Бог нас карає, бо хто хоч трохи навчиться читати та писати, так уже і преться в „пані“, уже й починає балакати „по панському“, з нас, простяків, уже й кепкує.

Дехто з наших селян каже, наче б то земське зібрання не дозволяє видавати „Газ. Гад. Зем.“ українською мовою. Цього не може бути. Газета видається переважно для нас, селян та хуторян, видається вона на земський кошт. Скажемо коротко же й про зміст газети. Треба, щоб подавала вона частіше огляд життя політичного, громадського та економічного

Росії, щоб обговорювала наші місцеві потреби, як економічні, так і громадські: щоб подавала звістки про все, що діється тепер в Росії, щоб повідомляла про всі видатніші світові події і про всі події у нас дома. Росія зараз буде собі нове, вільне життя, сякнеуть розірвані питання, які мають вагу для всього світу, увесь світ цікаво стежить за життям Росії, а „Гад. Газ.“ про це мало коли промовить словечко. Просимо всіх, прихильних до нашої думки, відгукнутись на сторінках „Гад. Газ.“, особливо просимо відгукнутись простих селян та хуторян. Ми певні, що редакція подозволить це. Не той ширший приятель, хто тільки хвалить, а той, що каже щирю правду. Ми думаємо, що знаючи думку своїх читачів, їх бажання і потреби, редакція зручніше буде зробити всіякі поліпшення в справі видання газети. 1 коли редакція зверне увагу на відгук своїх читачів і зробить поліпшення в справі видання газети відповідно бажанням і потребам простих читачів, ми певні, провідна думка видання газети—розвій простого народу—може справдитись, і народні гроші не пропадуть марно—а їх, тих народних грошей, так мало!

Треба ще поменшити передплатну ціну на газету, бо 2 карб. 60 к. і 3 карб. дорого.

Микола Козачко.

За кордоном.

1 мая.

Два тижні минуло од дня 1-го мая по новому стилю. Звістки зо всіх країн Заходу, які дійшли до нас, показують що робітники за кордоном незвичайно велично святкували цей день: зупиняється всюди праця і робітники виходять з червоними прапорами на майдани і вулиці, слухають гарячих промов своїх провідників, йдуть походом, співають пісні, братуються...

Це єдиний день, коли робітники, спираючись на загальне братерське єпання трудящого люду всього світа, ніби промовляли грізно до капіталістів: „Вачите, що важить сполучена робітничка сила—од її могутнього подуву зупинились ваші фабрики, верстати і копальні. Одзе під натиском цієї самої сили впаде колись весь ваш злочинний лад капіталістичний та настане вічне свято—свято вільної праці і вільного спочинку“.

Капіталісти і їх офіційні оборонці розуміють добре значіння першого-майського свята. Вони вживають проти робітників військової сили, як се ми бачили в Парижі, або держать увесь день військо напоготову, як наприклад, в Німеччині, Австро-Угорщині та по інших краях.

В Російській державі тільки Польща і Фінляндія святкують день 1 мая по новому стилю, а по всіх інших місцях Росії його святкують сьогодні.

Б. Я.

У Києві.

Школьні справи. Київський губернський земський комітет постановив одкрити у київській губ. 48 нових земських однокласових шкіл. Земство хоче, щоб школи були збудовані добре, щоб в школах були всі потрібні найкращі підручники та інші школьні речі. В Лук'янівському народньому домі земство впорядкувало виставу школьних підручників та інших школьних речей. Вистава має познайомити учителів, що завідують школами, з школьними підручниками і книжками для бібліотек. На виставі звертають на себе увагу картина, таблиці, моделі, колекції і книжки, доставлені з майстерень вятського земства, пetersburskoy майстерні школьних речей і „свіробітничк школ“ і імператорського технічного музею. На виставі єсть видання Ступіна, Гросмана, Кнебеля, Ляйна, Тихомирова та інших. Вистава буде одкрита до 15 мая, що дня з 11 год. до 7 веч. Вхід безплатний.

Справ задання земських видатків. Державна рада, роздвинувши справозадання земських видатків київської губ. на сей рік значно скоротила деякі видатки: 1) на будівлю доріг і мостів видатки зменшено на 40 тисяч карб. 2) видатки на ліка—на 197,382 карб. 3) на ветеринарні ліка на 8,300 карб. 3) на народню освіту—на 189 тисяч карб. Всі видатки зменшено 3 1/2 з мільйонів до 2,938,712 карб., себ то на 493,796 карб.

Видатки на арештанські помешкання і війську повинність не зменшені.

Народній концерт. 29 априля, у 8 год. вечора, в цирку на Миколаївській вул. був концерт Ф. Шалляйна. З початку концерту Ф. І. сказав коротеньку промову про те, що йому дуже провести кілька годин з робочими і дуже жаль, що він не може дати концерта в залі, в якій би могло поміститись в 30 раз більше народу, ніж тут. Він просить робочих пе-

редати своїм товаришам од його привіт і вибачити, що на концерт пошло замість 3000 робочих більша частина не робочих.

Всі присутні гучно витали співи, а робочі піднесли йому 2 вінки з червоними стожками і закидали його квітками. З співів найбільше влюдобалась воім „Дубинишка“. Ф. І. заспівував, а всі йому підгукували „Эй дубинишка ухнем!“

Концерт скінчився у 12 год. ночи. Скрізь як у цирку, так і на вулиці була побільшена варта поліції, по дворах стояли салдати і козаки. Народ розійшовсь спокійно.

Робочий празник. Київський комітет української соціал-демократичної робітничої партії випустив до робітників відозву про святкування першого мая.

Вибори гласних. Сьогодні у городській думі відбудуться вибори гласних городської думи з Плоського участку. Мають вибрати 8 гласних і 2 кандидатів.

Насація виборів. Виборці Либедського участку Залевський, Роговський, Саврасов та інші подали київському губернатору скаргу на неправильні вибори гласних в Либедського участку; вони посилаються на те, що на виборах були люде, які не мали виборчих прав, що в двох виборчих скриньках було більше кульок, ніж виборців, через те виборці просять губернатора скасувати перші вибори і назначити нові.

Арешт. 26 априля у 12 год. ночи в Подільській поліцейській часток прийшла 18 літня дівчина і прислала дозволу переночувати в участку. Поліція її арештувала і при трусі знайшла у неї добре витогеное фінського ножа. Дівчину кілька разів допитували, але не дізнались, як вона звелась. Держать арештовану при Подільському участку.

29 априля, у 11 год. вечора на Предавинській вул. № 43 на Катерину Осипову і Параску Кириакі напали два злочинці і поранили їх. Злочинці заламали скриню, але в ній нічого не знайшли і втікли. Пораниеним лікар „Скорой помочи“ зробив перевязки.

Проти 30 априля у 12 год. ночи на Печерському базарі згоріли 3 крамничі кулці Луценка, Постаюка і Куницького. Збитку зроблено більше як на 25 тисяч карбованців.

29 априля вранці на Чмелевому яру завалялась гора і засипала Миколу Казимиренка і робочого крест. Івана Кошубу. Коли вирили їх з під землі, то обидва були мертві.

† П. Т. Рябошапка.

(Некролог).

25 квітня на 58 році свого віку помер у Києві П. Т. Рябошапка—багаторий київський купець, котрий з прихильності до українства одплав 1 дес. землі на українську школу і 1000 карбованців на пам'ятник Т. Г. Шевченкові у Києві.

Про небіжчика слід згадати, що він, не вважаючи на свій заможний стан, не цурався, як то здебільшого буває, українства, хоч розумів його по своєму...

Він не квавився обмосковлюватися і раз-у-раз балакав українською мовою. Небіжчик мав дуже великий нахил до письменства і писав вірші, хоч вони й не мають літературної вартости. Останніми часами П. Т. доведлося закоштувати тюрму, бо й його заплідрено було в якомусь політичному злочинстві. Небіжчик мавив був про заснування у Києві українського клубу і вже намірився дати для цього власний будинок.

Телеграми.

С. П. Т. А.

1-го травня.

ПЕТЕРБУРГ, 29 априля. Прокурор пetersburskoy окружного суду і судовий слідчий по найважливіших справах приїхали в годину дня в банк „Ліонський кредит“, щоб одкрити ящик, в якому мали бути дорожочінаости Гапона. Секретарь банку був за протестував проти цього, але головний директор банку звелів йому уступитись, бо, мовляв, судова влада має право трусити. Коли одкрито ящик, в ньому було 14,500 карб. папіровими грішми і 14,000 франків французькими грішми. Написано протокол, який, крім судейських, підписали заступник банку адвокат Марголіні, що був, коли розкривали ящик.

МИКОЛАІВ, 29 априля. Учора поліція і війською оступили друкарню „Вечерняго Курьера“ і потрусили друкарню і редакцію; потрусили і робітників, але нічого не знайшли. Газета вийшла трохи пізніш, чим звичайно.

КЕРЧ, 29 априля. По телеграфу приказано випустити з тюрми редактора „Южнаго Курьера“—Кресті.

ПЕТЕРБУРГ, 29 априля. Сьогодні застрайкували робітники на городській центральній водопровідній станції, до них пристаили робітники Василевської частки Петербурської сторони. Станцію оточено військом. Ро-

бітники постановили на зборах не починати роботи, поки не вволють їхню волю. Усіх робітників порозитувано.

МОСКВА, 29 априля. Адмирал Дубасов цілком одужав.

Втора арештовані, що сидять в Якиманській частку, побили вікна. Загалом арештовані, надто політичні, дуже неспокійні через чутки про амністію.

ПЕТЕРБУРГ, 30 априля. Оголошено наказ міністрови заграничних справ Ламздорфові. Никольському, який належить до відомства головного управління землеустроїства і хліборобства, наказано бути в правительствующом сенаті і зроблено його тайним совітником.

ВАРШАВА, 29 априля. В „Курьєрі Варшавському“ пишуть, що сими днями скасують війський стан в Варшаві і по вой Польщі. Що-дня випускають з тюрм душ по 20 політичних.

МИНСЬК, 30 априля. Поліція арештувала трьох людей, що мали зносини з накритим вчора складом бомб і зброї. Виявилось, що в квартирі Фунтатової була майстерня, в якій роблено бомби. Коли набивали бомбу, занявся динаміт, і через се доведілись про бомби. Витрушено 3 мішки динаміту, піроксиліну, зброю і книгарню революційних виданнів соціалістсько-соціалістичної партії.

ТИФЛІС, 30 априля. Особлива комісія скінчила розглядати закон про кавказське намісництво і передала сю справу на розгляд ради намісника.

ПЕТЕРБУРГ, 30 априля. Міністр внутрішніх справ Столипин сказав в промові до чиновників свого міністерства, які представлялись йому: „Міністерство має виконати велику й тяжку роботу: підготувати проекти нових законів про селяни, щоб дати їм права однакові з іншими сословіями; виробити проект широкої реформи місцевої самоуправи; нарешті, треба буде переробити весь стрій адміністративного правління, щоб поводити його з новими порядками, новими умовами життя. Я певен, що коли ви твердо й непохатно будете оберігати законний порядок, живляючи звичайно для того законних способів, так ви дуже поможете цим піддержувати спокій і мир і взагалі умови, сприяючи творчій роботі. Наш обов'язок помости своїм досвідом виборним од народу, яких Царь поставив коло праці над новими законами і дав їм право рішати всі законодагні питання“.

ВАРШАВА, 30 априля. Генерал-губернатор доручив сідлецкому та люблінському губернаторам як мож швидче почати вибори члена до державної думи од української та московської людности, що населяє Холмщину.

АТКАРСЬК, 30 априля. Лопуховський городський сход послав до члена думи Анкіна телеграму, в якій благословляє його на тяжку боротьбу. Сход сподівається, що дума доб'ється амністії, землі і волі.

ТИФЛІС, 30 априля. Народа вірменських і татарських представників, яку скликав намісник Кавкаву, щоб завести якийсь лад і поправити зруйноване господарство селян, послала прохання до вищих властей, позичити з казни пів мільйона рублів грошей селянам, щоб дати їм спроможність купити зерна та засіяти поле, а то тепер як раз гаряча пора сійби. В самих же селяни нема ні грошей, ні зерна, ні худоби.

ОДЕСА, 30 априля. Сьогодні в день з тюрми втік дуже важний злочинець Біх, відомий більше під назвиськом „чорний ворон“. Він кілька разів павадав з револьвером та бомбами на магазини, крамничі та приватні помешкання. Діло його 1-го мая мало розглядатись у військовому суді.

Дописи.

Лубні. В нашому городі існує безплатна народня бібліотека-читальня, яка прозябала на спільні кошти товариства тверезости, города, жіночого добродійного товариства і інших істивущі. Але зараз матеріальне становище бібліотеки-читальні не конче хороше і скоро нічим буде платити бібліотекарєві. На одному з засідань жіночого добродійного товариства знято було питання про те, щоб знайти грошей для бібліотеки-читальні. Зауважали, що як у найближчій часі не знайдеться хто небудь, хто б згодився без плати сидіти в бібліотеці і видавати книжки, то доведеться її закрити зовсім. Тоді пані В. А. Шемет, член жіночого добродійного товариства, завживши на критичне становище єдиної ла все місто доступної для широкої маси людности бібліотеки-читальні, взялася бути бібліотекарєм. Але дехто з членів-добродійниць зараз же запротестував проти пані Шемет, через те, що пані Шемет певно буде в бібліотеці займатись пропагандою, роздавати брошури і т. инш., і через те їй віяк не можна доручати бібліотеки. Надто повстала проти пані Шемет жінка професора п. Ясінька. Добро-

дійнили хворі видно на „світобоязнь“, тому повстали проти п. Шемет, бо сем'я Шеметів вважається деякими людьми за таку революційну, що не можна доручити комусь з членів її якусь громадську справу, як от видавати книжки городській бідноті та дітворі. Але пані Шемет після того заявила, що коли хто з членів-добродійниць візьме на себе обов'язки бібліотекарєя, то вона з охотою уступав їх. Та ніхто з добродійниць не зважився на це, і було рішено, що п. Шемет таки заступити бібліотекаршу.

На днях вона звернулася до завідущої бібліотекою, п. Кондратковської, щоб прийняти на себе бібліотеку; але п. Кондратковська заявила, що вона бібліотеки не передасть. Вона сказала, що городський голова штаб-ротмістр Беренс і активний надзиратель Барабаш заявили їй, як особі відповідальній за бібліотеку перед адміністрацією, що коли Шемет буде бібліотекаршою, то вони (?) закриють бібліотеку.

Треба правду сказати, що наш одставний штаб-ротмістр не забув салдатських звичаїв і чисто по фельдфебельськи скориняє в „подвѣдомственных чинах“ і інституціях крамольні думки та літа. Віп, наприклад, уволов в городській управі після виборів до державної думи трьох служачих—сторожу й двох капеллярів, підозрівачи їх в „крамольній агітації“... Чого доброго, він і справді закріє бібліотеку, коли там повявиться пані Шемет...

Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

Оповідістки.

Народн. вчитель шукає уроку, місця в конторі, редакції або де инше. Згод. за невел. пл. Нестерівська, 12, кв. 2. В. П. нд. 2-2 154

Хто не має постійної льодовні, нехай купує ЛЬОДОВНЮ хатню

в крамничі А. А. Івахова

Вел. Васильківська, ч. 23, у Києві.

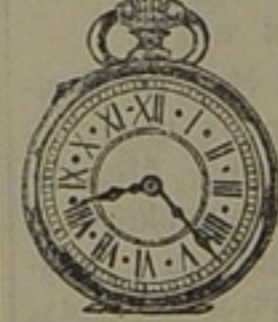
В крамничі великий вибір американських морожениць, м'ясорубок, нафтових та спіртових кухонь, самоварів, никельованого, емальованого та фаянсового кухонного начиння і инш. хаз. річей.

ВИРОБИ ВЛАСНОЇ ФАБРИКИ:

Ванни, умивальниці, обивальниці, англійські плити, ліжка; англійських і віденських зразків та ДАЧНИК з ДРОТЯНОЮ СІТКОЮ.

н. ч. в. 3-25 162

Просимо прочитати!

Тільки за 6 карб. 95 коп. висилаємо 14 ось яких річей: 1) годинник чорної сталі, відкритий, анкерний (не шлідр), ремонтар—заводиться без ключа, чоловічий або жіночий, добре вивірений, з золотом оздобло, порука на 6 літ; 2) ланцюжок панцирний, з нового американського золота, до жіночого годинника такий самий, але довгий на шию; 3) гарний браслет нового зразка; 4) золотий перстень 56 проби з праваним самоцвітом, або портсигар заграничної роботи, з доброї шкурки; 5) гаманець з гарної заграничної шкурки на 5 разівліт (окремий розділ на золото); з механічним замком кращої конструкції 6) каучуковий штемпель до його з іменням та прізвищем замовця; 7) пляшечка з краскою до штемеля; 8) складаний ніжик з кращої англійської сталі; 9) замшований гаманець на годинник; 10) штучний бінокль з видами; 11) механічний олівець; 12) патентований апарат до писання без чорнила „Patent Universal“; 13) складані кишеньні ножиці в футлярі; 14) складана шітка з зеркалаю і гребінцем. Всі ці речі, що коштують на роздріб більше як 20 карб., висилаємо тільки-но за 6 карб. 95 коп. з пересилкою та запаккуванням, зараз по одобреному замовленню, накладаючи плату. Тим що пришлють задаток, хоч би почтовими марками, дурно вбивається на годиннику монограма. В Сибір та Азіяську Росію приплатується 40 коп. за пересилку; в Сибір не висилаємо без задатку. Замовлення просимо адресувати товариству „ТРУДЪ“ Варшава, Почтова скринька № 468.

Съ марта настоящего года въ Черниговѣ издается общественно-политическая, экономическая и литературная еженедневная газета

ДЕСНА

Особенное внимание въ газетѣ уделено мѣстной жизни

При газетѣ предлагаются литературныя, экономическія и сельско-хозяйственныя приложения.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Table with subscription rates: До 1 апрѣл. 906 г. Съ начала выхода до 3а 6 мѣс. 3а 3 мѣс. 3а 1 мѣс. Иногороднимъ . . . 35 к. 5 р. — 3 р. 50 к. 2 р. — р. 70 к. Городскимъ . . . 30 „ 4 „ — 3 „ — „ 1 „ 60 к. „ 60 „ Для сельскаго духовенства, сел. учителей, фельдшер., рабочихъ и крестьянъ . . . 20 „ 3 „ — 2 „ — „ 1 „ — „ 40 „ За границу . . . 11 „ — 7 „ — „ — „ — „

Въ газетѣ принимаютъ участіе: Балабуха С. П., Барановъ А. П., Бунинъ И. А., Бунинъ Ю. А., Вербицкий Ф. Н., Верзиловъ А. В., Винаеръ М. М., Вороной Н. К., Галицкий Н. К., Галицкий Э. Ф., Гаршинъ А. Г., Глѣбовъ А. Л., Добровольскій Е. П., кн. Долгоруковъ Пав. Д., кн. Долгоруковъ П. Д., Ивановъ И. В., Имшенецкій М. К., Кальмансонъ Я. М., Каминеръ Б. И., Коновальъ И. Е., Коцюбинскій М. М., Ласкаренскій А. П., Лисенко С. И., проф. Лучицкий И. В., проф. Миловожъ П. Н., Могилянскій М. М., Мухомовъ А. А., Пахарнаевъ В. А., Петрункевичъ И. И., Полторацкій И. Н., Русова С. Ф., Русовъ А. А., Святославскій Е. В., Сельскъ В. Ф., Соколовскій И. Н., Соколовскій Г. Н., Струве П. Б., Татаринова О. В., Фарбовскій В. И., Хижняковъ В. М., Хирьяковъ А. М., Хлодовскій Н. Е., кн. Шаховской Д. И., Шрагъ И. Л. и друг.

Подписка и объявленія принимаютъ въ конторѣ газеты въ г. Черниговѣ.

Розничная продажа 3 коп. за номеръ.

Плата за объявленія: За строку обыкновеннаго шрифта въ 1-й разъ 10 коп., во 2-й и 3-й—по 7 1/2 коп., при дальнѣйшемъ помѣщеніи значительная уступка. За мѣсто на первой страницѣ взимается вдвое. Для предлагающихъ личный трудъ—30 коп. за объявленіе.

Адресъ Редакціи и конторы: Вогуславская ул., д. И. Я. Селька. Контора открыта для пріема подписки и объявленій отъ 6 ч. утра до 2-хъ дня и отъ 5 ч. до 7 ч. вечера 6 сего марта.

Редакторъ-Издатель В. М. ХИЖНЯКОВЪ.